

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-55-1>

УДК 657.6:657.3:339.9

Василюк Марія Михайлівна

доктор економічних наук, професор,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7372-4382>

Вітер Світлана Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, доцент,
Поліський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4350-8077>

Здирко Наталія Григорівна

доктор економічних наук, професор,
Вінницький національний аграрний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5968-3502>

Гайдучок Тетяна Станіславівна

кандидат економічних наук, доцент,
Поліський національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0190-3872>

Mariya Vasylyuk

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Svitlana Viter

Polissia National University

Zdyrko Nataliya

Vinnitsia National Agrarian University

Tetyana Haiduchok

Polissia National University

АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ У СВІТЛІ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ТА ПРИНЦИПІВ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

AUDIT OF FINANCIAL STATEMENTS IN THE LIGHT OF INTERNATIONAL STANDARDS AND PRINCIPLES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Анотація. У статті досліджено сутність та роль аудиту фінансової звітності в контексті реалізації концепції сталого розвитку. Обґрунтовано необхідність переходу до нової парадигми звітності та аудиторської практики. Аудит визначено як інструмент інформаційної взаємодії між різними групами стейкхолдерів. Проаналізовано сучасні підходи до здійснення аудиту з урахуванням потреб сталого розвитку та можливих ризиків, пов'язаних із їх впровадженням. Здійснено порівняльний аналіз МСФЗ та НІ(С)БО для визначення найбільш релевантного підходу до звітності. Визначено ключові критерії оцінки якості фінансової звітності, розкрито значення оцінювання суттєвості як складової професійного судження аудитора. Розглянуто заплановані зміни до законодавства України у сфері аудиту та окреслено стратегічні напрями його розвитку в умовах сталого розвитку.

Ключові слова: аудит, фінансова звітність, сталий розвиток, міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ), міжнародні стандарти аудиту (МСА).

Summary. The article examines the essence and role of financial statement audit in the context of implementing the concept of sustainable development, and substantiates the need for a transition to a new paradigm of reporting and audit practice. Based on the results of the study, it is established that the audit of financial statements in the context of the implementation of the principles of sustainable economic development is intended to become a means of information interaction between different groups of stakeholders. The study reveals the content of the main ap-

proaches to the audit of financial statements, taking into account the need for enterprises to achieve sustainable development goals, and also analyzes the potential risks that may arise when applying such approaches. A comparative analysis of the provisions of International Financial Reporting Standards (IFRS) and National Accounting Regulations (Standards) used by Ukrainian enterprises is carried out in order to determine the most relevant approach to reporting in the context of sustainable development. The author identifies a list of key criteria for assessing the quality of financial statements as an object of audit in the context of sustainable development. Particular attention is paid to the issue of assessing materiality as an integral element of the auditor's professional judgment. The author outlines the key changes planned to be introduced to the Law of Ukraine "On the Audit of Financial Statements and Auditing Activities" regarding aspects of sustainability reporting. The issues related to theoretical and practical aspects of the audit of financial statements in the new environment are detailed. Based on the results of identifying the relevant challenges, the author formulates strategic directions for the development of audit activities aimed at minimizing their number and reducing the impact on audit efficiency in the context of implementing the principles of sustainable development. A promising area of research is the development of integrated approaches that combine financial, environmental and social aspects of enterprise performance assessment. It is important to improve the standards of non-financial reporting and methods of its verification, taking into account international experience.

Keywords: audit, financial reporting, sustainable development, international financial reporting standards (IFRS), international auditing standards (ISA).

Постановка проблеми. Актуальним викликом для всього прогресивного людства на рівні як окремих держав та регіонів, так і суб'єктів господарювання та окремих галузей і видів діяльності стало забезпечення досяжності проголошених у 2015 році державами-членами ООН Глобальних Цілей сталого розвитку. Безумовно ці процеси впливають на появу нових сучасних завдань, методів та процедур аудиторського контролю, вдосконалення законодавчо-нормативного регулювання, розширення в тому числі функцій аудиту фінансової звітності та посилення відповідальності за її достовірність.

Аудит фінансової звітності в умовах сталого розвитку трансформується з простого контролю за достовірністю даних у потужний інструмент стратегічного впливу на поведінку бізнесу, що потребує нових навичок, методик, а головне – переосмислення мети аудиту: від перевірки фактів до оцінки довіри та сталості підприємства в довгостроковій перспективі.

Аудиторська перевірка, виходячи за межі традиційного підтвердження достовірності фінансових показників, набуває нових функцій. Зокрема аудиторами з урахуванням необхідності досягнення підприємствами цілей сталого розвитку перевіряється відповідність звітів міжнародним стандартам (наприклад, GRI, SASB), надається запевнення щодо достовірності нефінансових даних, виявляються та оцінюються ризики сталого розвитку (екологічні, соціальні, регуляторні) та/чи відображаються ESG-фактори у стратегічному плануванні підприємства тощо.

Разом з тим, наявність проблемних питань розвитку аудиту призводить до зниження ефективності аудиторських послуг та забезпечення захисту суспільних інтересів. Тому питання підвищення якості надання аудиторських послуг стають дедалі актуальнішими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку аудиту фінансової звітності широко висвітлені в науковій літературі. Роль

та місце аудиту фінансової звітності в контексті управління підприємствами висвітлено у працях Бондаренко Н., Федорко В. [3]. На сучасних підходах до аналізу та аудиту фінансової звітності зосередили увагу науковці Зозуляк М. М. та Зубака Р. В., Лубенченко О. Е, Василюк М. М. [4; 5]. Авторами Кононенко Л. В., Сисоліною Н. П., Чумаченко О.С. досліджено стан забезпечення інформаційних запитів користувачів звітності підприємств в умовах сталого розвитку [6]. При цьому вони акцентують увагу на нездатності діючої парадигми бухгалтерської звітності вирішувати висунені сучасним суспільством до неї питання. З цієї ж позиції визначає основні причини необхідності парадигмальних змін в аудиті та аналізує виклики сталого розвитку в професії бухгалтерів та аудиторів Петрик О. А. [1].

Нестеренко О. і Ставецька В. розглядають функції та роль аудиту інтегрованої звітності як інструменту забезпечення сталого розвитку, називаючи одним із базових векторів утворення комплексної політики сталого розвитку підприємства розширення функцій аудиту [9].

Незважаючи на значні обсяги проведених теоретичних досліджень, наявність сучасних проблем актуалізують розгляд питань, які потребують упорядкування. Вважаємо за необхідне проведення наукових досліджень з метою визначення стратегічних напрямів вдосконалення аудиту фінансової звітності на основі розкриття сутності інноваційних підходів до його організації та методичних аспектів, пов'язаних з гармонізацією національних та міжнародних стандартів з максимальним пристосуванням до практичних потреб суб'єктів господарювання в умовах сталого розвитку.

Метою статті є розробка на основі систематизації проблем та інноваційних підходів основних стратегічних напрямів розвитку аудиту фінансової звітності в умовах сталого розвитку.

Вклад основного матеріалу дослідження. Аудит фінансової звітності – важливий процес,

що забезпечує об'єктивну оцінку та перевірку фінансових звітів підприємств з метою забезпечення їх достовірності, надійності та відповідності стандартам. Цей вид діяльності здійснюється незалежними аудитором та має вирішальне значення для забезпечення довіри зацікавлених сторін, таких, як інвестори, кредиторів, урядові органи тощо [3, с. 51].

Аудит повинен виконувати економіко-соціальну функцію щодо забезпечення довіри користувачів фінансової звітності до достовірності та об'єктивності її даних. Зокрема, інвестори та керівники посилюють вимогу до отримання від аудиторів інформації про можливі шляхи мінімізації ризиків, зростання доходності операцій у режимі реального часу або з максимальною оперативністю, а не через 3–6 місяців після закінчення звітного періоду [1].

Тому підвищення цінності аудиту фінансової звітності безпосередньо пов'язане з формуванням зміни парадигми звітності та аудиту в умовах сталого розвитку. Під парадигмою слід розуміти певні усталені правила, принципи і поняття, які є актуальними впродовж певного періоду часу. Таким чином, нові очікування суспільства та виклики сталого розвитку породжують потребу відповідної трансформації старої парадигми аудиту з метою забезпечення особливого значення професійному судженню та етичним нормам: тепер аудитор – не просто «ревізор», а партнер із довіри та прозорості, що допомагає оцінити реальний вплив підприємства на навколишнє середовище, здійснювати моніторинг відповідних процесів та контроль достовірності розкриття таких даних. Разом з тим, виникає необхідність переходу від фінансових до нефінансових ризиків. При цьому аудиторів аналізують екологічні, соціальні й управлінські ризики, які можуть вплинути на фінансовий стан підприємства.

Аудит фінансової звітності в умовах сталого розвитку набуває особливого значення, оскільки підприємства все більше зосереджуються на прозорості, відповідальності та довгостроковій стійкості. Окрім того, Міжнародні стандарти аудиту (МСА) відіграють ключову роль у забезпеченні якості та достовірності фінансової звітності, особливо в контексті сталого розвитку. Практика аудиту засвідчує, що аудит фінансової звітності в умовах сталого розвитку має відповідати міжнародним стандартам аудиту (МСА), які встановлюють правила надання аудиторських послуг та розкривають питання етики та контролю якості. Зокрема, у відповідності до вимог МСА важливими аспектами є:

– відповідність МСА – аудиторів повинні дотримуватися міжнародних стандартів, які регулюють процес перевірки фінансової звітності;

– оцінка ризиків – визначення суттєвих рахунків та додатків, а також їхнє судження є ключовими етапами аудиту;

– аналітичні методи – використання сучасних методів аналізу для забезпечення достовірності фінансової звітності.;

– сталий розвиток – вплив нових стандартів, таких як IFRS 18, на розкриття інформації у фінансовій звітності.

– етика та незалежність – аудиторів повинні дотримуватися Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів, що включає стандарти незалежності.

Відзначимо, що вплив сталого розвитку на аудит має місце з точки зору: розширення обсягу аудиту – аудиторів перевіряють не лише фінансові показники, а й нефінансові аспекти, такі як екологічні та соціальні фактори; впровадження нових стандартів – Європейська директива щодо сталого розвитку вимагає додаткового розкриття інформації у фінансовій звітності; посилення вимог до прозорості – підприємства повинні надавати детальнішу інформацію про свою діяльність, що впливає на довіру інвесторів та стейкхолдерів. У цьому контексті аудит фінансової звітності в умовах сталого розвитку стає важливим інструментом для забезпечення відповідності міжнародним стандартам та підвищення довіри до підприємств на глобальному рівні.

Очевидним є те, що відносно сталого розвитку необхідним стає видозміна підходів до аудиту фінансової звітності та, загалом, аудиторської діяльності з метою урахування сучасних потреб. Отже, ключовими підходами до проведення аудиту фінансової звітності в умовах сталого розвитку можна визначити:

– ризик-орієнтований підхід до перевірки (сталій розвиток включає довгострокові ризики (наприклад, зміна клімату, соціальні конфлікти тощо), які аудиторів мають враховувати під час планування перевірки та визначати, як вони впливають на активи, зобов'язання, доходи).

– інтегрований підхід (сталій розвиток вимагає аудиту не лише фінансових показників, а й нефінансових, таких як добробут працівників, вплив на громади, ефективність екологічних програм тощо);

– підхід постійного вдосконалення (аудитор виступає не як контролер, а й як партнер для бізнесу – допомагає визначити, де можна поліпшити сталу практику та зменшити негативний вплив. Така співпраця може охоплювати, зокрема, надання рекомендацій щодо підвищення ефективності, забезпечення етичності постачання, поліпшення рівня інклюзії тощо);

– етичний та прозорий підхід (стратегічний аудит має працювати на репутацію підприємства, а не лише на відповідність законодавству. В умо-

вах глобального тиску на підприємства щодо прозорості, аудиторі повинні дотримуватись високих стандартів етики, бути незалежними та неупередженими);

– творчий підхід (сучасний аудит має вирізнятися гнучкістю у виборі методів для досягнення цілей і виконання завдань, акцентуючи увагу не лише на формальному дотриманні стандартних процедур та планів перевірки (за умови збереження відповідності загальноприйнятим принципам, нормам і стандартам), а також креативності та ефективній командній взаємодії і комунікації з клієнтом);

– стратегічний підхід (аналітична оцінка бізнесу та бачення аудитора щодо його розвитку і вдосконалення на основі розроблення загальних вимог до стратегії сталого розвитку підприємства відповідно до його поточного стану, що буде корисним клієнту і різним групам стейкхолдерів);

– аджал-аудит (основна ідея – зробити аудит гнучким, адаптивним, орієнтованим на цінність для клієнта, з активною комунікацією, швидким зворотним зв'язком та покращенням у режимі реального часу, з можливістю відхилення від формалізованої послідовності виконання перевірки, але зі збереженням загального обсягу завдань);

– інноваційні технології в аудиті (сталий розвиток часто вимагає обробки великих обсягів нефінансової інформації. Використання цифрових інструментів (Big Data, digital-технології, цифрові технології, інноваційні методи сучасної аналітики) для відстеження впливу сталого розвитку в реальному часі дозволяє бачити факти минулого та поточні тенденції, що полегшує виявлення трендів та потенційних ризиків.

Варто зазначити, що застосування таких підходів супроводжується низкою ризиків, зокрема відсутністю належного досвіду проведення аудиту в умовах сталого розвитку, імовірністю зосередження аудитора переважно на науково-дослідницькій діяльності замість практичної перевірки, а також труднощами з формулюванням конкретного висновку щодо технічних аспектів [10, с. 371].

При цьому, необхідно зауважити, що реалізація політик, які спрямовані на досягнення загальної концепції сталого розвитку, є складним аналітичним процесом, для якого аудиторі використовують такі методи, як економічний аналіз, математичне моделювання, статистичні дослідження, планування. Ефективність цих методів безпосередньо залежить від здатності пов'язати, зіставити бажані результати в плані сталого розвитку підприємства з показниками фінансово-господарської діяльності підприємства та його ресурсними можливостями [9, с. 57].

Також стратегія розвитку аудиту фінансової звітності в контексті сталого розвитку зіштовху-

ється з викликами, пов'язаними з прозорістю та відкритістю інформації, а також з необхідністю роботи з різними стандартами складання бухгалтерської звітності.

Під час складання фінансової звітності вітчизняні підприємства можуть орієнтуватися на дві системи фінансової звітності: НП(С)БО (Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку) та МСФЗ (Міжнародні стандарти фінансової звітності), характеристики яких розкрито у табл. 1.

Національні стандарти, які враховують специфіку місцевих законодавчих, економічних і інших умов діяльності підприємств створюють можливості для ефективного управління фінансовими ресурсами на національному рівні. У той час, міжнародні стандарти спрямовані на уніфікацію підходів до складання фінансової звітності в різних країнах, що створює можливості порівняння фінансових показників підприємств на міжнародному рівні.

Поєднання цих двох систем, що доповнюють одна одну залежно від аудиторії, дозволяє бути суб'єктам господарювання більш конкурентоспроможними та прозорими, забезпечити вищий рівень якості та аналітичної цінності фінансової звітності, відкрити доступ до міжнародних ринків капіталу, посилити довіру міжнародних партнерів, інвесторів, акціонерів.

Як бачимо, у контексті сталого розвитку більш оптимальним підходом до складання фінансової звітності вважається підхід на основі МСФЗ. Насамперед, слід відмітити те, що існує різниця в меті складання фінансової звітності за МСФЗ та НП(С)БО. Вона полягає не лише у філософії підходу, а й у тому, для кого призначена звітність і яку інформацію має забезпечити. Метою складання фінансової звітності за МСФЗ є надання правдивої, повної та нейтральної інформації, корисної для широкого кола зовнішніх користувачів (інвестори, кредитори, аналітики, міжнародні партнери, банкіри тощо) з акцентом на глобальній зрозумілості та орієнтацією на економічну суть подій, а не лише їх юридичну форму. Інвестори, кредитори, аналітики, які дедалі більше звертають увагу на сталий розвиток, очікують бачити прогнозованість, ризики та довгострокову вартість, а не лише історичні дані.

За НП(С)БО складання звітності спрямоване на податковий облік, внутрішній контроль та регулювання, а також на потреби внутрішнього менеджменту і державних органів з меншою гнучкістю у трактуванні економічної суті подій та орієнтацією часто на формальну сторону операцій (наприклад, юридичні документи). Національні стандарти не враховують глобальні практики сталого розвитку.

На відміну від цього, МСФЗ не забороняють, а заохочують розкриття додаткової інформації,

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика МСФЗ та НП(С)БО

Критерій	МСФЗ (міжнародні стандарти)	НП(С)БО (національні стандарти)
Юрисдикція застосування	У всьому світі, у понад 140 країнах	Лише в Україні
Цільове призначення	Для зовнішніх користувачів: інвесторів, кредиторів	Для державних органів, місцевих користувачів, внутрішнього використання
Мета	Забезпечення прозорості та порівнюваності фінансових показників в міжнародному контексті	Забезпечення відповідності національним вимогам
Фокус звітності	Правдиве представлення (fair presentation)	Відповідність нормативам і податковому законодавству
Галузь застосування	Переважно великі, публічні та міжнародні компанії	Всі підприємства в межах юрисдикції
Бухгалтерські принципи	Орієнтація на професійне судження, гнучкість	Жорстко регламентовані правила
Аудиторські вимоги	Автоматично визначають обов'язковість аудиту	Залежить від категорії підприємств (обов'язковий для великих підприємств, публічних та таких, що становлять суспільний інтерес, фінансових установ) та якщо вимагається статутом
Оцінка активів і зобов'язань	Часто за справедливою вартістю	Переважно за історичною вартістю
Оцінка доходів і витрат	Розподіл за періодами	Частіше касовий метод
Амортизація та облік зносу	Можливість різних моделей (компонентний підхід)	Стандартна методика без гнучких варіантів
Структура фінансової звітності	Включає звіт про прибутки/збитки, інші доходи, звіт про зміни у капіталі, грошові потоки та примітки	Менш деталізована, без розширеного звіту про сукупний дохід
Регуляторне впровадження	Обов'язкове для великих підприємств, банків, страховиків, біржових емітентів	Обов'язкове для малого та середнього бізнесу, бюджетних установ
Частота оновлення	Регулярна, щорічно або частіше	Несистемна, за потреби
Підхід до розкриття інформації	Детальне розкриття, прозорість	Мінімально необхідне згідно з формами
Вимоги до розкриття інформації про ризики	Чіткі вимоги з високим рівнем деталізації та кількісним розкриттям, ступенем концентрації та методами управління	Немає прямої вимоги, на розсуд керівництва, низький рівень деталізації, без обов'язкового судження менеджменту

Джерело: розроблено авторами

зокрема нефінансової. Це важливо для оцінки ризиків зміни клімату, прозорості щодо ланцюга постачання, етичного управління персоналом тощо. Є важливим і те, що МСФЗ фокусуються на реальному економічному змісті операцій, а не лише на юридичних документах. Це дозволяє краще відображати вплив ESG-факторів (екологія, соціум, управління), які не завжди мають чітке юридичне оформлення, але істотно впливають на бізнес.

Крім того, МСФЗ легко комбінуються з GRI (Global Reporting Initiative) стандартами сталого розвитку, IFRS S1 та S2 (від нової Ради зі сталого розвитку при IFRS Foundation) та CSRD (Європейська директива про корпоративну звітність зі сталого розвитку). Це створює єдину систему прозорості, де фінансова і нефінансова інформація доповнюють одна одну.

Отже, обмеженість національних стандартів фінансового аудиту створює прогалину між тим, що важливо для інвесторів і суспільства, і тим, що перевіряється аудитором.

Науковці Зозуляк М. М. та Зубака Р. В. ключовим аспектом аудиту фінансової звітності називають оцінку якості даної звітності, яка включає перевірку достовірності та повноти поданої інформації [4, с. 311]. Оцінка якості фінансової звітності базується на твердженні, що чим краще інформація у фінансовому звіті відповідає якісним характеристикам, тим вища його якість. Таким чином, якісні характеристики розглядаються як незалежні змінні, які впливають на загальну якість фінансової звітності [2, с. 161].

Вважаємо, якість фінансової звітності як об'єкта аудиту в умовах сталого розвитку має оцінюватися за низкою кількісних і якісних показ-

ників, що дозволяють аналізувати повноту, достовірність, прозорість і релевантність інформації (табл. 2). Деякі критерії, такі як своєчасність, порівнянність визначаються одним показником за кожною ознакою, інші критерії – кількома показниками.

Слід звернути увагу на те, що невід’ємною частиною професійного судження аудитора є вмiле застосування однієї з важливих якісних характеристик фінансової звітності – суттєвості. Не дивлячись на певні спроби врегулювати це питання, саме професійні, комплексні аргументи є підґрунтям для прийняття рішень. Одночасно тут є багато можливостей для широкого інтерпретування. Особливо небезпечно вільне трактування суттєвості на підприємствах, які оперують великими оборотами, активами і зобов’язаннями. Тому недостатньо обґрунтований підхід може мати значний вплив як на фінансовий, так і на фіскальний результат [7, с. 347].

Зазначимо, що у березні 2025 року Міністерством фінансів України оприлюднено законопроект про внесення змін до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та деяких законів України щодо удосконалення законодавства у сфері аудиторської діяльності» [8]. По-перше, у ньому обумовлено необхідність приведення термінів Закону у відповідність з положеннями Директиви (ЄС) 2022/2464 щодо корпоративної звітності із сталого розвитку, а також запровадження атестації аудито-

рів зі сталого розвитку у відповідності до європейських вимог. По-друге, законодавчі вимоги мають встановити обов’язковість застосування стандартів надання впевненості щодо звітності зі сталого розвитку під час виконання обов’язкових завдань з надання такої впевненості.

Отже, аудит фінансової звітності в умовах сталого розвитку – це вже не просто перевірка фінансової діяльності підприємства, а потужний інструмент стратегічної комунікації, що демонструє, як підприємство планує свої дії та реагує на глобальні виклики. При цьому, варто звернути увагу на існуючі проблемні питання стану та розвитку аудиту фінансової звітності в умовах сталого розвитку, які систематизовано за відповідними напрямками (рис. 1).

У контексті викликів сталого розвитку, насамперед, потребують адаптації вимоги до освіти сучасних аудиторів – від вузької фінансової підготовки до широкого, міждисциплінарного, етичного та стратегічного підходу. Аудиторам потрібно навчитися перевіряти фінансові і нефінансові показники, а також користуватися інструментами цифровізації та автоматизації аудиторських процедур (Big Data, штучного інтелекту (AI), аналітики в режимі реального часу), що підвищує точність та швидкість аудиту.

Для цього професіонали мають опанувати нові стандарти, інструменти та навички як у сфері екології, так і цифрових технологій. Освітні програми мають готувати фахівців, здатних діяти

Таблиця 2 – Характеристики для оцінювання якості фінансової звітності в умовах сталого розвитку

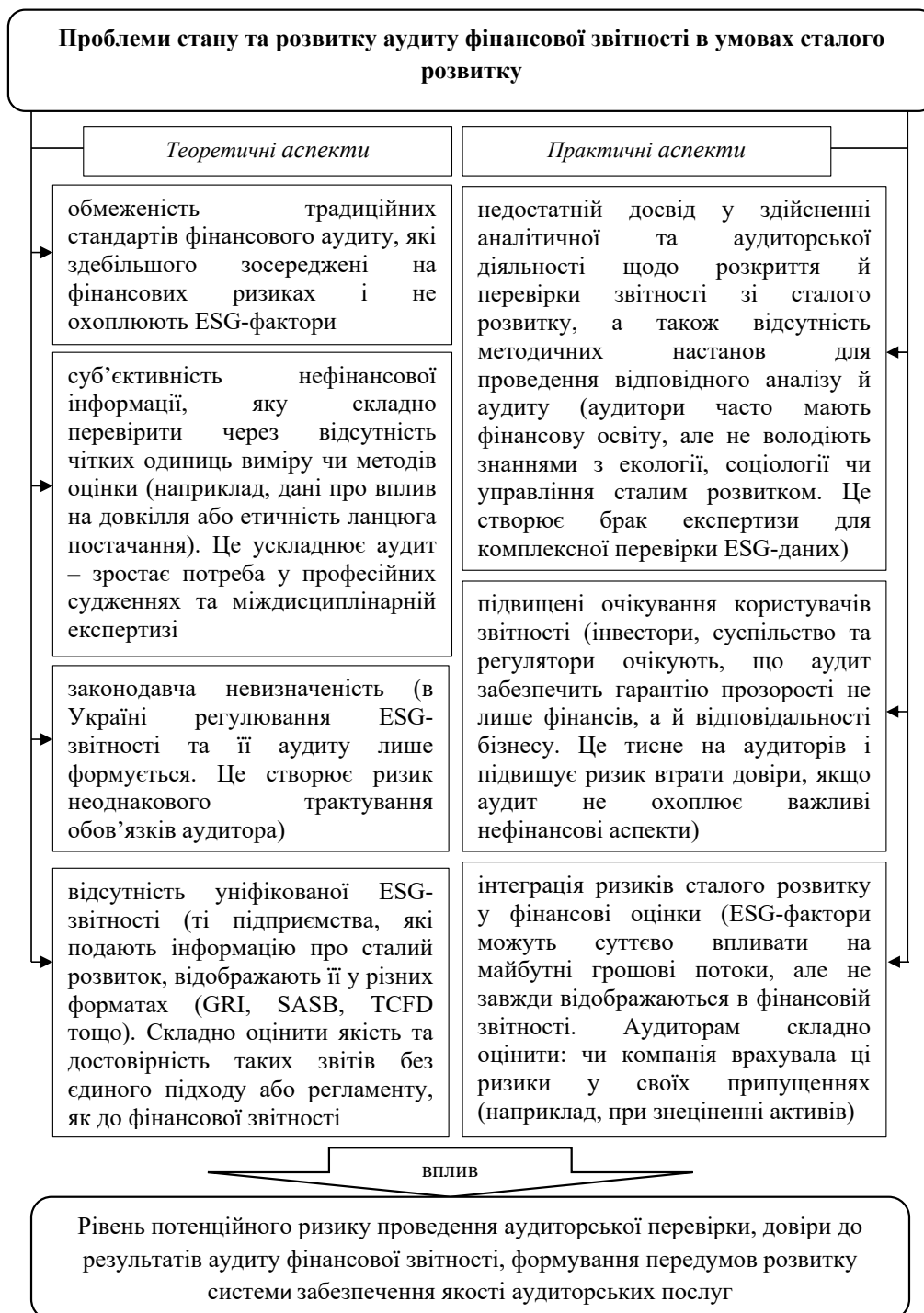
Критерій оцінювання	Індикатор
Повнота розкриття фінансової інформації	Відображення всіх основних фінансових показників, пояснювальних приміток щодо фактичних та потенційних наслідків операцій та подій, які можуть вплинути на прийняття рішень
Суттєвість	Інформація вважається суттєвою, якщо її відсутність або викривлення може вплинути на економічні рішення користувачів звітності
Прозорість та доступність	Опублікована онлайн, структурована, зручна для користувача
Нейтральність інформації	Фінансові звіти містять твердження щодо управлінських суджень та оцінок, що використовуються під час підготовки фінансової звітності
Інформація без суттєвих помилок	Повний звіт зовнішнього аудитора
Інтеграція нефінансових аспектів (ESG)	Висвітлення впливу на навколишнє середовище, соціальної політики, етичних стандартів, систем управління ризиками
Достовірність та перевірка	Наявність аудиторського висновку (зокрема незалежного аудиту ESG-звітності), використання верифікованих джерел даних і внутрішніх систем контролю.
Релевантність і стратегічний зв’язок	Зв’язок між фінансовими результатами та цілями сталого розвитку підприємства (SDGs), відображення впливу ESG-факторів на фінансові результати
Використання міжнародних стандартів (IFRS, GRI)	Підготовка звітності відповідно до міжнародних або національних стандартів
Своєчасність подання	Подання звітності в межах регламентованих термінів, оперативне оновлення даних при зміні економічних чи екологічних умов
Залучення стейкхолдерів	Участь зацікавлених сторін у процесі звітування, відповіді на очікування
Порівнянність	Інформація надається як за поточний, так і за попередні звітні періоди

Джерело: розроблено авторами

в інтересах підприємства, суспільства і довкілля. Потребують розширення як предметні області навчання, наприклад, введення модулів із сталого розвитку та нефінансової аналітики, так і розвиток навичок прийняття рішень в умовах конфлікту інтересів, формування міждисциплінарної компетентності, розуміння взаємозв'язку між екологічними, соціальними та економічними показниками, вивчення цифрових платформ

аудиту, застосування штучного інтелекту в аналізі ESG-даних, здатності працювати з інтегрованими системами звітності тощо.

Важливим для гармонізації та уніфікації вимог до суб'єктів аудиторської діяльності в межах глобальних ініціатив сталого розвитку є посилення міжнародної співпраці, яка буде спрямована на системне вирішення виявлених проблем і врахування інтересів стейкхолдерів при реалізації

Рисунок 1 – Проблемні питання щодо стану та розвитку аудиту фінансової звітності в умовах сталого розвитку

Джерело: розроблено автором

принципу єдності учасників під час надання аудиторських послуг.

Водночас варто підкреслити, що система організації аудиту в кожній країні має свої особливості, які проявляються як у перевагах, так і в недоліках. Тому надзвичайно важливо здійснювати всебічну та неупереджену оцінку передумов і можливих наслідків адаптації західних підходів. Слід розуміти, що використання зарубіжного досвіду є специфічним для кожної держави, адже воно залежить від комплексу зовнішніх і внутрішніх чинників.

Також альтернативою розвитку аудиту в умовах сталого розвитку на сьогодні може стати концепція безперервного аудиту. Інститут внутрішніх аудиторів визначає безперервний аудит (continuous auditing) як будь-який метод, який використовується аудитором для виконання аудиторської діяльності на безперервній або постійній основі [11, с. 7]. При цьому зазначено, що безперервний аудит надає аудиторам можливість вийти за межі традиційних підходів до аудиту та обмежень вибірки, перевірки стандартних звітів та оцінок у певний момент часу.

Під безперервним аудитом розуміємо процес постійного моніторингу та оцінювання фінансових і нефінансових даних підприємства за допомогою інформаційних систем і технологій. На відміну від традиційного аудиту, який відбувається періодично (раз на рік, наприклад), безперервний аудит працює в режимі реального часу або з мінімальною затримкою. Частота безперервного аудиту залежатиме від ризиків, властивих підприємству чи окремим процесам та системам. Отже, ця концепція відповідає цілям сталого розвитку, оскільки останній вимагає постійної відповідальності та прозорості, а не разової звітності. Аудитор, використовуючи цифрові інструменти, може оцінювати сталість у динаміці, а не постфактум.

Для реалізації безперервного аудиту потрібні:

- інтегровані ІТ-системи підприємства та аудитора;
- автоматизація збору даних;
- кваліфіковані аудитори, які володіють технічними навичками;
- розробка нових стандартів для регламентації безперервного аудиту.

Проте, для його впровадження потрібно подолати певні виклики, пов'язані з безпекою даних, розвитку цифрової інфраструктури, людського фактору (аудитор має поєднувати аналітичне мислення з ІТ-знаннями); регуляторних обмежень (законодавство не повністю адаптоване до цифрового аудиту).

Висновки. В умовах сталого розвитку аудит фінансової звітності повинен трансформуватися із суто фінансової перевірки на багатовимірний інструмент стратегічного аналізу та відповідальності. Це потребує нових підходів, міждисциплінарних знань та зосередження фокусу на довгострокову стійкість бізнесу. Аудит більше не має зосереджуватися лише на прибутках – важливо аналізувати, як діяльність підприємства впливає на екосистему, соціальну стабільність та громади.

Перспективним напрямом є розробка інтегрованих підходів, які поєднують фінансові, екологічні та соціальні аспекти оцінки діяльності підприємств. Особливої уваги заслуговує удосконалення стандартів нефінансової звітності та методик її перевірки. Подальші дослідження повинні зосереджуватися на впровадженні цифрових технологій, зокрема аналітики даних та штучного інтелекту, в аудиторську практику. Важливо вивчати вплив якості аудиту на рівень прозорості та довіри до бізнесу в контексті його соціальної та екологічної відповідальності.

Окрему увагу слід приділити підготовці аудиторів нового покоління, здатних працювати в умовах міждисциплінарності та орієнтуватися на довгострокову стійкість підприємств.

Список використаних джерел:

1. Аудит в умовах сталого розвитку: колективна монографія / за заг. ред. проф. О. А. Петрик / О. А. Петрик, Н. В. Гойло, І. І. Матієнко-Зубенко, І. О. Мариніч, Ю. Б. Слободяник ін. Київ : КНЕУ, 2021. 231 с.
2. Амбарчян В. С., Амбарчян М. С. Оцінка якості фінансової звітності міжнародних організацій, що застосовують МСБОДС. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2020. № 4 (35). С. 158–168.
3. Бондаренко Н., Федорко В. Місце та роль аудиту фінансової звітності в діяльності підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 5(84). С. 50–59. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.05 (дата звернення: 25.05.2025).
4. Зозуляк М. М., Зубака Р. В. Сучасні підходи до аналізу та аудиту фінансової звітності підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Освіта та наука»*. 2023. Вип. 2(35). URL: <https://surl.li/meqern> (дата звернення: 22.05.2025).
5. Лубенченко О. Е., Василюк М. М. Організаційні засади аудиту фінансової звітності в Україні. *Статистика України*. 2019. № 2(85). С. 92–98.
6. Кононенко Л. В., Сисоліна Н. П., Чумаченко О. С. Звітність підприємств в умовах сталого розвитку: сучасний стан, проблеми, перспективи, інформаційне забезпечення. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2021. Вип. 6(39), С. 179–186.
7. Левченко В. П., Ричаківська В. І. Аудиторський комітет як елемент системи контролю якості бухгалтерського обліку та фінансової звітності. *Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку* : зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 20-й річниці створення кафедри аудиту;

10 груд. 2020 р. Київ, КНЕУ, 2020. С. 346–349. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2ef0ad5a-6b41-46ef-ae5e-5dfcb31ce2ea/content> (дата звернення: 29.05.2025).

8. Мінфін збирається змінити правила діяльності аудиторів. URL: <https://7eminar.ua/news/5537-uryad-zbilsiv-perelik-kategorii-zayav-do-miznarodnogo-rejestru-zbitkiv-cerez> (дата звернення: 30.05.2025).

9. Нестеренко О. Ставерська Т. Функції та роль аудиту інтегрованої звітності як інструменту забезпечення сталого розвитку. Digital transformation and technologies for sustainable development all branches of modern education, science and practice : International Scientific and Practical Conference Proceeding, January 26, 2023 / Edited by I. Zuchowski, Z. Sharlovych, O. Mandych. International Academy Applied Sciences in Lomza (Poland) State Biotechnological University (Ukraine). Publishing house: MANS w Łomży, Lomza, Poland, Tom 4, 2023. С. 55–57. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/31812/1/zbiro_prac_naukowych_tom_4-55-57.pdf (дата звернення: 29.05.2025).

10. Плекан М. В., Жирнова А. О. Аудиторська діяльність в умовах глобального сталого розвитку. *Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку* : зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 20-й річниці створення кафедри аудиту; 10 груд. 2020 р. Київ, КНЕУ, 2020. С. 369–371. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9e630631-897c-4025-be59-e29bae3c0cb4/content> (дата звернення: 29.05.2025).

11. Coderre D. Global Technology Audit Guide Continuous Auditing: Implications for Assurance, Monitoring, and Risk Assessment. The Institute of Internal Auditors, 2005. 44 p. URL: <https://riskcue.id/uploads/ebook/20210830113514-2021-08-30ebook113504.pdf>

References:

1. Petryk, O. A., Goylo, N. V., Matienko-Zubenko, I. I., Marynych I. O., Slobodanyk, Yu. B. (2021). Audyt v umovakh staloho rozvytku: kolektyvna monohrafiya [Audit in the context of sustainable development: a collective monograph], p. 231 (in Ukrainian)

2. Ambarchyan, V. S., Ambarchyan, M. S. (2020). Otsinka yakosti finansovoi zvitnosti mizhnarodnykh orhanizatsii, shcho zastosovuiut MSBODS [Assessing the quality of IPSAS-BASED financial reports of the supranational organizations]. *Financial and credit activities: problems of theory and practice*, no. 4(35), pp. 158–168.

3. Bondarenko, N., Fedorko, V. (2023). Mistse ta rol' audytu finansovoi zvitnosti v diyal'nosti pidpryyemstva [The place and role of financial reporting audit in the activities of the enterprise]. *Galician Economic Bulletin*, no. 5(84), pp. 50–59. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.05 (in Ukrainian)

4. Zozulyak, M. M., Zubaka, R. V. (2023). Suchasni pidkhody do analizu ta audytu finansovoi zvitnosti pidpryyemstva [Modern approaches to the analysis and audit of financial statements of an enterprise]. *International scientific journal "Education and Science"*, no. 2(35). Available at: <https://surl.li/meqern> (in Ukrainian)

5. Lubenchenko, O. E., Vasyliuk, M. M. (2019). Orhanizatsiini zasady audytu finansovoi zvitnosti v Ukraini [Organizational principles of auditing financial statements in Ukraine]. *Statystyka Ukrainy*, no. 2 (85), pp. 92–98 (in Ukrainian)

6. Kononenko, L. V., Sysolina, N. P., Chumachenko, O. S. (2021). Zvitnist' pidpryyemstv v umovakh staloho rozvytku: suchasny stan, problemy, perspektyvy, informatsiynе zabezpechennya [Enterprise reporting in the context of sustainable development: current state, problems, prospects, information support]. *Central Ukrainian Scientific Bulletin*, no. 6(39), pp. 179–186.

7. Levchenko, V. P., Rychakivska, V. I. (2020). Audytor's'kyi komitet yak element systemy kontrolyu yakosti bukhgalters'koho obliku ta finansovoi zvitnosti [The Audit Committee as an Element of the Quality Control System for Accounting and Financial Reporting] *Accounting, Analysis, Auditing and Taxation: A Modern Paradigm in the Conditions of Sustainable Development* : Proc. of the 6th Int. Sci.-Pract. Conf. dedicated to the 20th anniversary of the Audit Department (Kyiv, Dec 10, 2020). pp. 346–349. Available at: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2ef0ad5a-6b41-46ef-ae5e-5dfcb31ce2ea/content> (in Ukrainian)

8. Minfin zbyrayet'sya zminyty pravyla diyal'nosti audytoriv [The Ministry of Finance is going to change the rules for auditors] Available at: <https://7eminar.ua/news/5537-uryad-zbilsiv-perelik-kategorii-zayav-do-miznarodnogo-rejestru-zbitkiv-cerez> (in Ukrainian)

9. Nesterenko, O. Stavers'ka, T. (2023). Funktsiyyi ta rol' audytu intehrovanoyi zvitnosti yak instrumentu zabezpechennya staloho rozvytku [Functions and role of integrated reporting audit as a tool for ensuring sustainable development]. Digital transformation and technologies for sustainable development all branches of modern education, science and practice : International Scientific and Practical Conference Proceeding, January 26, 2023 / Edited by I. Zuchowski, Z. Sharlovych, O. Mandych / International Academy Applied Sciences in Lomza (Poland) State Biotechnological University (Ukraine). Publishing house: MANS w Łomży, Lomza, Poland, no 4, pp. 55–57. Available at: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/31812/1/zbiro_prac_naukowych_tom_4-55-57.pdf (in Ukrainian)

10. Plekan, M. V., Zhynova, A. O. (2020). Audytor's'ka diyal'nist' v umovakh hlobal'noho staloho rozvytku [Auditing Activity in the Context of Global Sustainable Development]. *Accounting, Analysis, Auditing and Taxation: A Modern Paradigm in the Conditions of Sustainable Development* : Proceedings of the 6th International Scientific and Practical Conference Dedicated to the 20th Anniversary of the Department of Audit. Available at: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9e630631-897c-4025-be59-e29bae3c0cb4/content> (in Ukrainian)

11. Coderre, D. (2005). Global Technology Audit Guide Continuous Auditing: Implications for Assurance, Monitoring, and Risk Assessment. The Institute of Internal Auditors, 44 p. Available at: <https://riskcue.id/uploads/ebook/20210830113514-2021-08-30ebook113504.pdf> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 13.06.2025